

Et hav af kritiske røster

Kære Byråd

Da jeg i oktober sidste år modtog invitationen til at deltage i et borgerpanel vedrørende udvidelsen af Aarhus Havn, må jeg tilstå, at det var med en vis skepsis, at jeg takkede ja til invitationen. Siden forslaget om havneudvidelsen blev sendt til høring sidste jul, har et hav af kritiske røster lydt. Havneudvidelsen er blevet kritiseret for at være forhastet og forkert: ”Skaderne på havmiljøet er langt større end de foreløbige analyser viser”, lyder én kritik. ”De økonomiske analyser bag havneudvidelsen er mangelfulde”, lyder en anden. ”Projektets enorme klimabelastning respekterer ikke de planetære grænser”, lyder en tredje; ”udvidelsen er i modstrid med Aarhus’ erklærede mål om at være CO2-neutral i 2030”.

En stor del af den fremsatte kritik kommer fra foreninger og forskere, hvis arbejde jeg følger og har stor tillid til. Iblandt dem har der været en del betænkelighed overfor oprettelsen af borgerpanelet: Kan man nu stole på, at borgerpanelet får den relevante viden om projektet? Hvad betyder det, at Rambøll skal stå for arrangementet, når samme firma har stået bag en vurdering af, at havneudvidelsen er nødvendig? Hvis panelet viser sig at afspejle den kritik, som dominerede de hundredvis af høringssvar, har man så reelt tænkt sig at lytte til panelet, eller har man besluttet sig på forhånd?

Frygten var, lidt forenklet sagt, at panelet uanset dets resultater ville blive brugt som en legitimering af projektet: Hvis panelet ville være positivt indstillet overfor havneudvidelsen, havde man fået et argument imod de kritiske røster: ”Se, når man bare bliver sat ind i sagerne, forstår man, at det er et godt projekt”. Hvis det derimod ville være kritisk, kunne man forklare, at man havde indgået i en seriøs dialog og taget de skeptiske borgere alvorligt, men stadig mente selv at have større overblik og stå ved, at der er flest fordele ved en havneudvidelse. Efter al sandsynlighed ville man i realiteten få lidt af hvert, og så kunne man til overflod bruge *begge* argumenter!

Når jeg alligevel endte med at takke ja til invitationen, var det, fordi jeg fornemmede, at mit kritiske udgangspunkt også gav en vis forpligtelse til at tage imod en invitation, når den blev givet. Man kan ikke beskyldes nogen for ikke at ville lytte, hvis man ikke tager imod et tilbud om at blive hørt. Men det var altså med denne skepsis i baggrunden, eller sagt på en anden måde, med en vedvarende fornemmelse af at være dobbelt forpligtet, så at sige: både overfor arrangørerne og invitationen og samtidig overfor den meget udbredte skepsis overfor selve formålet med at etablere et borgerpanel.

Hvordan var det så at sidde i borgerpanelet? Vi er blevet taget godt imod. Jeg har i forløbet ikke haft nogen fornemmelse af, at arrangørerne på nogen måde har forsøgt at manipulere os eller bevidst har tilbageholdt vigtige informationer. Nærmest tværtimod. De har stået til rådighed på alle tænkelige måder. De har fodret os med lodig information og været beredvillige til at fremskaffe informationer om hvad som helst, vi ville vide. Alle synspunkter har været velkomne. Vi har fået at vide, at der ikke var nogen dumme spørgsmål, og det princip er blevet overholdt.

Der er samlet set blevet malet et positivt billede af havneudvidelsen, men det er sket under lydhørhed overfor indvendinger og behov for opklaringer. Skulle man opsummere det samlede indtryk af de præsentationer, vi har fået, kan det vel siges nogenlunde sådan:

- At havneudvidelsen er en god idé – måske ikke i den skala eller den udformning, som oprindeligt var tænkt, men alt i alt en god ide.
- At bugten er død. Og det gør derfor hverken til eller fra, at havnen bliver bygget.
- At vores måde at forbruge på ikke står til at ændre.

- At havneudvidelsen derfor på mange måder er et grønt tiltag, da søfart er mindre CO₂ skadeligt end fly og lastbilstransport.

Det paradoksale er, at jeg på én gang anerkender de gode argumenter og det grundige arbejde, der ligger bag disse konklusioner, samtidig med, at jeg vedvarende har følt en vis betænkelighed, til tider afmægtighed ved min rolle som deltager. Afmægtigheden bunder i, at jeg, trods den enorme mængde viden, jeg er blevet forelagt, simpelthen ikke har den nødvendige ekspertise til for alvor at vurdere eller udfordre de udlægninger og analyser, vi er blevet introduceret til og har fået adgang til. Problemet er med andre ord ikke, at den fremlagte viden ikke har været kvalificeret, men næsten omvendt, at vi som modtagere af denne viden nærmest per definition har været utilstrækkeligt kvalificerede til at vurdere den kritisk.

Jeg er uddannet litterat – ikke havbiolog eller økonom eller fysiker eller fremtidsforsker. Når vi præsenteres for et argument om, at klappning og udledninger ikke vil gøre den store forskel, hvordan skal jeg så kunne betvivle dette? Når det fremføres, at skibe med stor sandsynlighed vil kunne sejle på Power-to-X i fremtiden, hvad skal jeg så sige? Andet end at det ikke stemmer overens med de analyser, jeg ellers læser. Som ikke-ekspert risikerer man meget let at komme til at fremstå som en form for kværlant, hvis man bare som udgangspunkt er imod og bliver ved med at være imod. Jeg har forsøgt at forstå de argumenter og den viden, vi har fået præsenteret, og jeg har ikke fundet anledning til at betvivle den ene eller den anden konkrete påstand. Alligevel er jeg ikke blevet overbevist om, at der ikke er en række antagelser i projektet, der kan betvivles – ikke mindst blandt dem, man kunne kalde dets grundlæggende præmisser. Selvom jeg ikke kan begrunde denne skepsis videnskabeligt, er jeg undervejs i forløbet ikke blevet mindre overbevist om, at den bør tages alvorligt – og at den faktisk *bliver* artikuleret af skeptikere med større videnskabelig og faktisk indsigt.

Det er derfor på baggrund af meget seriøse overvejelser, at jeg i dette indlæg hverken vil bekræfte eller afvise det billede, borgerpanelet er blevet præsenteret for. I stedet vil jeg anmode om, at havnen og kommunen lytter meget alvorligt til de mange og i mange tilfælde meget kvalificerede stemmer, der har kritiseret den planlagte udvidelse. Høringssvarene alene burde have givet anledning til dette, men hvis man var i tvivl om omfanget af og substansen i kritikken, må borgermødet den 17. januar have gjort det klart. Hvad var konklusionen af dette møde?

”Vi ønsker at sagen bliver grundigt og tilstrækkeligt oplyst, inden der træffes en beslutning, og mener at en byrådsbeslutning på nuværende tidspunkt ikke hviler på et solidt og legitimt vidensgrundlag, fordi:

1. Den negative påvirkning af klimaet er ikke tilstrækkeligt belyst
2. Skaderne på havmiljøet er sandsynligvis langt større end de foreløbige analyser viser
3. Havneudvidelsen vil for altid reducere byens herlighedsværdi og attraktivitet
4. De økonomiske analyser bag havneudvidelsen er mangelfulde.
5. Den demokratiske proces indtil videre har ikke givet så stor en beslutning demokratisk legitimitet”¹

På mødet sang Steffen Brandt blandt andet: ”Stop op hvis du tør. / Det er ikke for sent, / det er lige før”. Det er dette mod, jeg også efterspørger blandt de ansvarlige beslutningstagere: Tænk jer om en

¹ <https://arbejderen.dk/kalender/aarhus-visionskonference-hvilken-by-og-bugt-oensker-vi-hvordan-passer-havnen-ind-i-de-visioner/>

ekstra gang, overvej, om I har lagt antagelser til grund for jeres billede af havneudvidelsen, som kan betvivles eller ikke er så nødvendige, som I er blevet overbevist om. Hvad nu, hvis det ikke er den bedste udvikling for Aarhus? Hvad nu, hvis de økonomiske modeller ikke holder? Hvad nu, hvis vi faktisk kan – og bør – håbe på og handle for, at miljøet, bugten, klimaet ikke bare skal afskrives? At vores holdning ikke *må* være, at det er for sent alligevel.

Der er en anden aarhusiansk sanger – eller en tilflytter for at være helt præcis (han har vist kun boet her i 50 år) – som har lydt i mit baghoved siden de første borgermøder. Det er Peter AG Nielsens sang om at blive gammel, som jeg har lyttet til med min fireårige søn, der af grunde, jeg ikke kan forklare, synes, at Gnags er et sejt band. Sangen blev skrevet i 1989, da jeg selv var 4 år. Jeg har altid hørt den som en lidt lalleglad, romantiserende sang om, at det ikke er så slemt at blive gammel, hvis man bare husker at slappe af og hygge sig. I dag, når jeg lytter til sangen, hører jeg en noget mere vemodig og alvorlig ”meddelelse” bag den muntre melodi: Hvad er det for en alderdom, der venter min søns generation? Hvad er det for en by, vi efterlader til den? Vil der være liv på havnen – og i havet? Måske er det netop nu, vi kan gøre noget.

”Når jeg bliver gammel, ja,
så vil jeg sidde på en bænk
der hvor havet slår ind over molen
og ta’ imod duglette perlestænk
af hav, når det glitrer i solen.

Når jeg bliver gammel,
skal bugten være så fuld af liv
der hvor havet slår ind,
at du kan fange det li’så let
som en dreng med et
net på en bambuspind.

[...]

Når jeg bliver gammel,
skal bugten være så fuld af liv
der hvor solen går ned.
For intet liv gemmes væk
for at forsvinde helt
alene med sin ensomhed”

[...]

Når jeg bliver gammel,
skal byen kende til kærligheden.
Der, hvor solen går ned,
der er et lys, der rækker helt ind til land
på den anden side af ensomheden.”

Peter A.G. 1989

Tak for ordet, og tak for, at I lytter til os.